

ตำราเล่นนี้มีวิญญาณ

ระพี สาคริก

● วิธีชีวิตที่ขึ้นตัวเอง

ในอดีตที่ผ่านมา ฉันเคยได้ยินเสียงบางคนบ่นว่า การจัดการศึกษาของเรามีผลทำให้คนติดตำรา ติดห้องเรียน ติดเสื้อครูและปริญญาบัตร ช่วงเริ่มแรกที่ได้ยินเสียงนี้ แม้รับฟังแล้ว เสมือนผ่านเข้าหูซ้ายออกหูขวา โดยที่ไม่รู้สึกว่าคุณเองเก็บมาคิด

มาถึงช่วงหลังๆ หลายสิ่งหลายอย่างที่ผ่านเข้ามาในวิถีชีวิต มีผลกระทบจิตใจทำให้รู้ความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สิ่งใดก็ตามซึ่งตนมีอยู่ในใจอย่างเป็นธรรมชาติแล้ว มักส่งผลทำให้นามาคิดค้นหาความจริงโดยไม่รู้สึกตัวว่า ตนได้นำมาค้นหาเหตุผลจากใจ

ทั้งนี้และทั้งนั้น คงเป็นเพราะฉันเป็นคนมีนิสัยพึ่งพาตนเองที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ทำให้หลังจากมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งอื่นใด แทนที่จะเซื่องซาย กลับสงสัยไว้ก่อน ซึ่งนิสัยนี้เป็นมาตั้งแต่ช่วงที่ยังเป็นเด็ก

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทุกคนมีพลังภายในที่สามารถปรากฏออกมาได้อย่างอิสระ หากมีรากฐานจิตใจเปิดกว้าง คนจึงไม่คิดที่จะอาศัยอิทธิพลภายนอก ไม่ว่าจะมาในรูปแบบไหน มากไปกว่าความมั่นคงอยู่กับการรู้เหตุผลซึ่งตัวเองมีอยู่แล้ว

ดังนั้น หลังจากมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งใดมาแล้วก็ตาม หากยังไม่รู้ความจริง ได้ถึงเหตุและผล จึงไม่เซื่องซาย แต่ขณะที่ไม่เชื่อก็ใช่ว่าจะปฏิเสธ หากกลับนำมาคิดค้นหาความจริง โดยไม่ยอมปล่อยให้นามผ่านพ้นไปอย่างไร้ความหมาย

หวนกลับมานึกถึงคำปรารภซึ่งเคยได้ยินในอดีตว่า การจัดการศึกษาของเรามีผลทำให้คนติดตำรา หลังจากชีวิตฉันได้รับโอกาสจากธรรมชาติให้เข้าไปเรียนในสถาบันการศึกษา เริ่มจากชั้นประถมไปจนถึงชั้นมัธยม และแล้วในที่สุดเหตุการณ์ต่างๆ ก็ทำให้ฉันเข้าไปเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งช่วงนั้นฉันเองก็ยังไม่เข้าใจอะไรชัดเจนว่า ความหมายของอุดมศึกษามันคืออะไรกันแน่

ฉันอดสงสัยไม่ได้เลยว่า มาถึงช่วงหลังๆ ทำไมต้องเรียกกันว่าอุดมศึกษา ทั้งๆ ที่ชีวิตตัวเองทำที่ผ่านพ้นมาแล้วตั้งแต่สมัยตนยังเป็นเด็ก เพราะความเป็นตัว

ของตัวเองทำให้ฉันสนใจเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางหน้าแต่นั้นยังไม่เรียกว่า
อุดมศึกษาอีกหรือ? แม้ถูกผู้ใหญ่บังคับให้เข้าไปเรียนในโรงเรียน เสมือนบีบชีวิต
ตัวเองให้รู้สึกว่าคุณกำลังถูกขังอยู่ในกรงเล็กๆ

ในที่สุดบางช่วง ฉันก็แอบหนีโรงเรียนไปนั่งเล่นตามริมน้ำข้าง ชายทุ่งบ้าง
นอกจากนั้น บางครั้งยังไปนั่งเขียนภาพธรรมชาติอยู่ในมุมสงบจากจินตนาการที่
ปล่อยวางทุกสิ่งทุกอย่างอย่างมีความสุข

แม้บางช่วงจะถูกผู้ใหญ่จับได้ว่าเด็กคนนี้อยู่โรงเรียน จนทำให้ฉันจำต้อง
ถูกลงโทษ กระทั่งถูกผู้ใหญ่ไม่ไว้ใจ ถึงขนาดบางวันต้อง ไปส่งเข้าประตูโรงเรียน
ให้เห็นชัดๆ แต่แล้วในที่สุดฉันก็ยังแอบหนีจนได้

จากสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด มันคงไม่ใช่เพียงช่วงนั้นเท่านั้น หากจะเล่า
ต่อไปก็คงมีเรื่องราวอีกยาว แม้กระทั่งหลังชีวิตผ่านพ้นมหาวิทยาลัยออกมาทำงาน
แล้ว หากมองจากภายนอกเหมือนตัวเองจำต้องตกเป็นทาสรับใช้อำนาจจากด้านบน
แต่เป็นเพราะฉัน ไม่ยอมเชื่อใครง่าย ๆ จึงทำให้รู้สึกว่าผู้มีอำนาจเหนือกว่าเกิดความ
รู้สึกว่าคุณเป็นคนหัวแข็ง เพราะมักสะท้อนพฤติกรรมให้เห็นได้ว่า ฉันเป็น
คนทำอะไรมักทำตามสิ่งที่ตนคิดได้เอง แทนที่จะยอมตามกันคนอื่น

หากเป็นเพราะฉันเป็นคนไม่ค่อยพูดได้เปรียบกับใคร แม้จะถูกใช้งานอะไร
ก็ตาม มักใช้การปรับวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามสิ่งซึ่งตนคิดว่าเกิดจากรากฐานความคิด
ตนเองอย่างอิสระ ดังนั้น ผู้มีอำนาจเหนือกว่าจึงไม่กล้าทำโทษ คงใช้วิธีตัดสิทธิ
บางสิ่งบางอย่างซึ่งตนพึงได้รับเช่นเดียวกับผู้อื่น แต่ฉันก็นิ่งเฉย โดยไม่คิดเรียกร้อง
อะไรทั้งนั้นอีก นั่นแหละ จึงทำให้ชีวิตตัวเองสามารถอยู่มาได้อย่างนั้นคงบนพื้น
ฐานการเรียนรู้ ซึ่งเชื่อว่าน่าจะช่วยให้มีโอกาสรู้ความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้น

● ทุกสิ่งย่อมมองได้สองด้าน

จากอิสรภาพภายในรากฐานจิตใจตนเอง ที่มุ่งมั่นรักษาไว้ให้มันคงอยู่ได้
นับตั้งแต่ชีวิตยังเป็นเด็ก ร่วมกับการทำงาน อีกทั้งเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง อย่าง
ปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง หลังจากกาลเวลาผ่านพ้นมาแล้วช่วงหนึ่ง มีผลช่วย
ให้ฉันเชื่อมั่นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า หากแต่ละคนมีจิตใจเป็นกลาง โดยไม่เอียงไปด้านใด
ด้านหนึ่ง ย่อมมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างได้สองด้านเสมอ ไม่เพียงเท่านั้นยังรู้ความจริง
ต่อไปอีกว่า ธรรมชาติของคนส่วนใหญ่ซึ่งมีความเห็นแก่ตัวอยู่ในรากฐานจิตใจตัว
เองเป็นสภาวะ ย่อมมีแนวโน้มซึ่งไม่มองเพียงด้านเดียวเท่านั้น หากยังมุ่งมองไปยัง
ด้านปลายเหตุมากกว่า

จากเงื่อนไขดังกล่าวนี้เอง ได้ทำให้ฉันเริ่มมองเห็นความจริงว่า คำปรารภที่เคยได้ยินมาแล้วว่า การจัดการศึกษาของเรา มีผลทำให้คนคิดตำรา น่าจะหมายถึงตำราที่ปลายเหตุ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงตำราในด้านที่เป็นรูปวัตถุ

หลังจากนำเรื่องนี้มาพิจารณาผ่านลงไปถึงเหตุและผลซึ่งมีความจริงอยู่ในจิตใจคน ยิ่งทำให้มองเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นว่า แท้จริงแล้ว คำราตามความหมายดังกล่าว มันก็เป็นเพียงสิ่งที่คนสมมติขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสื่อเชื่อมโยงความจริงซึ่งอยู่ในใจผู้เขียนตำรา ย่อมมีอิทธิพลรูปแบบที่พร้อมจะครอบงำภูมิปัญญาของบุคคลใดก็ตามผู้ตกอยู่ในความประมาทได้ไม่ยาก

อนึ่ง ในเมื่อความจริงของชีวิตแต่ละคน แม้กระทั่งผู้เขียนตำราเอง ไม่ว่าใครจะยกย่องว่าเก่งกาจเลอเลิศแค่ไหน สิ่งที่อยู่ในรากฐานจิตใจบุคคลผู้นั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จากความจริงที่อยู่ในรากฐานจิตใจตัวเอง ณ วันเวลาช่วงที่เขียนตำราจะปรากฏออกมาอย่างไรก็ตาม ถัดจากนั้นไปย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยต่างๆ อย่างเป็นกระบวนการ จึงหาใช่สิ่งอันควรยึดถือเป็นสรณะไม่ หากผู้สนใจเรียนรู้ขณะที่ศึกษา ควรทบทวนตัวเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อรู้เท่าทันอิทธิพลดังกล่าวเอาไว้ให้อยู่เหนือกว่าแทนที่จะหลงเชื่อทำให้ตนจำต้องตกเป็นทาสคนเขียนตำราเพราะความไม่รู้

ประเด็นที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากผู้สนใจเรียนรู้มีรากฐานจิตใจอิสระ ช่วยให้มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างชัดเจน หลังจากศึกษาข้อเขียนเท่าที่กล่าวมาแล้วแต่ต้นจนถึงบัดนี้ อาจรู้สึกสงสัยจนกระทั่งตั้งประเด็นคำถามต่อไปอีกว่า ถ้าเช่นนั้นแล้ว ตำราเล่มที่เป็นของจริงจะหาได้จากที่ไหน?

จากภาวะสับสน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากช่วงที่ผ่านมาแล้ว มีผลทำให้คนจำนวนไม่น้อย จำต้องตกเป็นทาสอิทธิพลครอบงำโดยรูปแบบที่แฝงอยู่ในกระบวนการจัดการศึกษาของเรามาเป็นเวลานาน น่าจะมีผลทำให้ชนรุ่นหลังจำนวนไม่น้อย จำต้องตกเป็นทาสอิทธิพลรูปแบบของวัตถุสารไปถึงเงินและอำนาจ อันมีผลทำลายภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งแต่ละคนมีมาโดยกำเนิดอย่างเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว ทำให้จำต้องสูญเสียจนไปถึงขั้นมองเห็นความจริงจากใจตนเองได้ยากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ในเมื่อทุกสิ่งมองได้สองด้าน อีกทั้งยังมีด้านหนึ่งเป็นพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของชีวิต ดังนั้น การที่มีคนผู้ซึ่งวิถีชีวิตห่างจากความจริงอันควรมีอยู่ในใจตนเองกว้างขวางยิ่งขึ้น ย่อมทำให้ประชากรของโลกรู้สึกเดือดร้อนสาหัสยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

อย่างไรก็ตาม สภาพการเปลี่ยนแปลงเช่นที่กล่าวมาแล้ว หากเปรียบดูคำราตามความหมายสังคมปัจจุบัน ก็คือสิ่งที่ไม่ใช่ของจริงสำหรับใจเราเอง แม้จะเป็นความจริงของโลกก็ตาม ในเมื่อธรรมชาติย่อมไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด

แม้วันนี้อาจเหลือเพียงน้อยนิด วันหนึ่งข้างหน้าย่อมหวนกลับมาเพิ่มพูนมากขึ้นได้
เองอย่างเป็นธรรมชาติ

หวนกลับไปนึกถึงเรื่องราวของชีวิตคนในอดีต ไม่ว่าจะยาวนานมากแค่ไหน
ก่อนที่จะคิดนำสิ่งต่างๆ มาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเพื่อสนองความสะดวกสบาย
แก่ชีวิตตัวเอง กระทั่งหลงอยู่กับความเจริญก้าวหน้าจนถึงขั้นหยุดได้ยาก ทุกคนก็ยัง
คงต้องทำงานโดยใช้ร่างกาย เป็นเครื่องมือสื่อสารการเรียนรู้ ที่ผ่านเข้าไปถึงจิตใจตัว
เองรวมถึงออกมาสู่เพื่อนมนุษย์ทุกรูปลักษณะ สิ่งที่กำลังมานี้ หากต้องการให้
คนยุคนี้หวนกลับไปทำแบบเก่า อย่างที่เรียกกันว่า ถอยหลังเข้าคลองไม่

หากไม่ล้มตัวจนถึงขั้นล้มคิดได้ว่าแต่ละคนต่างก็มีจิตวิญญาณ ดังนั้น การ
หยิบยกเรื่องนี้มาพิจารณา ก็เพื่อชี้ทางให้มองเห็นว่า แม้ชีวิตทุกวันนี้จะอยู่ในสภาพ
ที่ใช้เทคโนโลยีซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมาไกลมากแค่ไหน หากแต่ละคนยังมีจิต
วิญญาณที่สำนึกได้ว่า ชีวิตแท้ของเราทุกคนควรรู้ได้ว่า การทำงานโดยใช้ร่างกาย
สัมผัสของจริงจากธรรมชาติ ควรมืออยู่ในรากฐานจิตใจทุกคน ไม่ว่ามีมากมีน้อยเพื่อ
หวังใช้เป็นภูมิคุ้มกันอิทธิพลครอบงำจากเทคโนโลยีได้ทุกรูปแบบ

ธรรมชาติของชีวิตที่ไม่ลืมการทำงานจากรากฐานจิตใจตนเองอย่างอิสระ
อีกทั้ง ไม่ลืมคุณค่าของการสัมผัสกับทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การมีโอกาสสัมผัสกับชีวิตคนทุกรูปแบบอย่างปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง

ผลสะท้อนจากเพื่อนมนุษย์ทุกคน ซึ่งภายในภาพรวมยืนอยู่บนพื้นฐาน
ความหลากหลาย ไม่ว่าใครจะคิดลึกลับลึกกับเรา หากก้าวไปถึงจุดที่รู้สึกได้เองว่า
ทุกคนก็ควรผู้สอนให้เราเรียนรู้ธรรมชาติซึ่งมีความจริงอยู่ในใจตัวเอง ชีวิตที่
ผ่านพ้นมาแล้วย่อมเห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ตำราเล่มจริงของแต่ละคน
ทุกคนมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว

ทุกช่วงของการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะพบกับปัญหารูปแบบใดก็ตาม หลังจาก
ชีวิตผ่านพ้นมาแล้ว หากหวนกลับไปทบทวนเพื่อค้นหาความจริงจากสิ่งที่เข้าไป
ลิขิตอยู่ในใจตัวเองย่อมรู้ได้ว่า สิ่งนั้นหาใช่เป็นปัญหาไม่ หากเป็นครูผู้สอนให้ชีวิต
มีโอกาสรู้ความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในเมื่อทุกสิ่งต่างก็มีสองด้าน ดังนั้นถ้าหวนกลับไปสู่อดีตย่อม
พบได้ว่า ด้านหนึ่งมีผู้แสดงความชื่นชมยินดี ย่อมมีผลสอนให้เรารู้จักข่มใจตนเอง
ทำให้สามารถอยู่รอดปลอดภัยโดยไม่ตกเป็นเหยื่อภาวะครอบงำภูมิปัญญาแห่งคน
ส่วนอีกด้านหนึ่งการที่มีคนติฉินนินทา รวมทั้งการคิดริษยาว่าร้าย ย่อมมีผลทำให้
เรา เติบโต เชนะใจตนเอง ทำให้ระแวดระวังภัย และอาจจะเดินเข้าไปหาพร้อมทั้งแสดง
เจตนาดีกับคนจากมุมนี้ให้ได้

ในที่สุดผู้ปฏิบัติได้แล้ว ย่อมรู้เองว่า ผู้ที่คิดร้ายกับเราคือครูผู้ช่วยสร้างสรรค์
คุณค่าแก่ชีวิตตนเองเหนืออื่นใดทั้งหมด

● ชีวิตที่ยืนหยัดอยู่บนตำราเล่มจริงได้อย่างมั่นคง

ชีวิตคนเราที่เกิดมาสู่โลก ธรรมชาติได้มอบทุกสิ่งทุกอย่างมาให้อย่างครบถ้วน อย่างไรก็ตาม หลังจากมีโอกาสเจริญเติบโตยิ่งขึ้น ย่อมมีการนำสิ่งต่างๆ จากภายนอกมาประคอง เพื่อให้เป็นเครื่องมือสนองความต้องการของคนร่วมด้วย ความจริงแล้วมนุษย์คือชีวิตที่มีจิตวิญญาณ ดังนั้น ประสบการณ์ในการดำรงชีวิตร่วมกับการทำงาน ย่อมมีผลซึมซับสิ่งต่างๆ จากภายนอกเข้าไปไว้ในใจของแต่ละคน โดยถือว่าคือการรู้ความจริง

อนึ่ง เมื่อกล่าวถึงความจริง ควรมองเห็นได้สองด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่เป็นพื้นฐานน่าจะได้แก่ความจริงซึ่งมีอยู่อย่างเป็นธรรมชาติแล้วภายในจิตใจของแต่ละคน ร่วมกับความจริงจากสิ่งที่อยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดน่าจะได้แก่เพื่อนมนุษย์ทุกคน

เมื่อกล่าวถึงเพื่อนมนุษย์ผู้มีรากฐานจิตใจอิสระย่อมเข้าใจได้ว่าควรหาความถึงทุกคนอย่างปราศจากการเลือกพวกเลือกหมู่ แม้เลือกชาติภาษา นอกจากนั้นในแต่ละขณะ ย่อมพบความจริงว่า ความคิดที่เกิดจากจิตใจของแต่ละคน เป็นสิ่งไม่เหมือนกัน เมื่อกล่าวมาถึงช่วงนี้ บุคคลผู้ที่มีใจกว้างย่อมมีโอกาสเรียนรู้ความจริงจากทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างลึกซึ้ง

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า สิ่งใดก็ตามที่มนุษย์ประคองยึดมั่นขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนองความต้องการของตน ถือว่าเป็นเพียงสิ่งสมมติเท่านั้น ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีความเป็นมาช้านานมากแค่ไหน จากความหมายดังกล่าว ควรเข้าใจได้ว่า ไม่ใช่ของจริงสำหรับชีวิตเราแต่ละคน ดังนั้น หลังจากทำประโยชน์มาได้ระยะหนึ่งไม่ว่าเร็วหรือช้า ในที่สุดก็ต้องสูญเสียไปเอง แม้เรื่องประเพณีนิยมซึ่งหลายคนรู้สึกว่ามีค่าสำคัญสำหรับชีวิตและสังคม วิธีการเปลี่ยนแปลงของโลกหลังจากมาถึงช่วงนี้ย่อมรู้สึกได้ว่าเริ่มมีการสูญเสีย จึงควรถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา

ธรรมชาติได้มอบจิตวิญญาณมาให้กับชีวิตมนุษย์ทุกคน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านการเรียนรู้ร่วมกับการก่อกำเนิดของความคิดที่จะใช้สิ่งต่างๆ เป็นเครื่องมือเพื่อสนองความต้องการของแต่ละคน

ดังนั้น ถ้าหันกลับมามองเห็นภาพรวมของชีวิตตัวเอง อีกทั้งสามารถเรียงลำดับความสำคัญเริ่มจากรากฐานจิตใจ ย่อมรู้ความจริงได้ว่า การนำปฏิบัติโดยใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายตนเองเป็นสื่อ ควรถือว่ามีความสำคัญเหนือพฤติกรรมอื่นใดทั้งหมด ถัดจากสิ่งนี้ไปคงได้แก่การพูดการเขียน โดยที่ถือเป็นเรื่องรอง ที่พึงนำไปสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกับการเรียนรู้ความจริงจากใจเพื่อนมนุษย์ทุกคน ซึ่งสะท้อนผลกลับมาให้ใจตนเองมีโอกาสรู้ความจริงให้สามารถยอมรับได้

หากบุคคลใด ภายในวิถีการดำเนินชีวิตตนเอง สามารถรักษาสัจดังกล่าวเอาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ย่อมรู้เองว่า คำราที่ตนเป็นของจริง อีกทั้งมีศักยภาพในการบรรจุข้อมูลจากทุกสิ่งทุกอย่าง ได้มากที่สุด คงไม่พินิจจิตใจตนเอง

ส่วนคำราต่างๆ เท่าที่มีผู้เขียนลงไว้ในแผ่นกระดาษ แม้กระทั่งบรรจุไว้ในระบบความจำของเครื่องมือกล ถ้าสามารถรู้เท่าทันย่อมเข้าใจได้ว่า แท้จริงแล้วเป็นเพียงสิ่งสมมติ แม้นำมาใช้ประโยชน์ย่อมไม่หลงผิดคิดจนกระทั่งทำให้จิตใจตนเองต้องตกเป็นทาส อันหมายถึงการสูญเสียวิญญาณความเป็นคน ซึ่งธรรมชาติได้มอบมาให้มันเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการดำเนินชีวิต

การที่กล่าวว่า คำราซึ่งมีผู้เรียบเรียงขึ้นมาใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ ผู้ที่เข้าถึงความจริงได้แล้วย่อมรู้ว่า แต่ละเล่มล้วนเป็นเครื่องมือของบุคคลผู้เรียบเรียง โดยเฉพาะหากนำมายึดติดอยู่ในใจตัวเอง ย่อมมีผลทำให้ตนจำต้องตกเป็นทาสความคิดผู้อื่น ทำให้ไม่อาจรักษาสภาพภายในจิตใจเพื่อความภูมิใจในตนเอง ร่วมกับการนำออกมาใช้ประโยชน์เพื่อสนองความต้องการของตน ได้อย่างอิสระ

ผู้ที่รักษาคำราซึ่งเป็นของจริงสำหรับแต่ละคนเอาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ อีกทั้งเปิดโอกาสให้สามารถบันทึกข้อมูลลงไว้ได้อย่างลึกซึ้ง สิ่งแรกที่ควรให้ความสนใจ น่าจะได้แก่การมุ่งมั่นปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างจากความจริงที่อยู่ในใจตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยปราศจากความรู้สึกหวั่นไหวต่ออิทธิพลครอบงำจากภายนอก

อีกสิ่งหนึ่ง น่าจะได้แก่ความเข้มแข็งในการต่อสู้กับปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากรู้ได้ว่า ปัญหาที่แท้จริงนั้นอยู่ในใจตนเองโดยแท้

บุคคลใดผู้มีความสมบัตินี้ดังกล่าว แม้ยืนอยู่ท่ามกลางสิ่งใดก็ตามที่แตกต่างกันไป จากสภาพซึ่งคนมีอยู่ย่อมสามารถอยู่ได้อย่างสง่างามโดยไม่นำตนไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่อยู่รอบข้าง อาทิเช่น การยืนอยู่ท่ามกลางผู้ที่มีปัญญาสูงๆ ในขณะที่ตนไม่มีเครื่องประดับใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากนั้น แม้ใครจะคิดว่าตนเป็นคนไม่มีเงินและไม่มีวัตถุที่หรูหรา แต่ก็ยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางผู้คนที่มีร่ำรวย รวมถึงมีตำแหน่งและอำนาจใหญ่โตล้นฟ้าได้อย่างภาคภูมิใจ

บุคคลลักษณะนี้ย่อมไม่ยึดติดอยู่กับสาขาวิชา ซึ่งขณะนี้มีการจำแนกแยกแยะออกไปเป็นกิ่งแขนงอย่างกว้างขวาง โดยที่ในใจสามารถรู้ความจริงว่า สิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ จึงหาใช่ของจริงไม่

บุคคลที่มีความสมบัตินี้ดังกล่าว หากจำเป็นต้องแสดงออกย่อมสามารถค้นความจริงจากใจ แม้เริ่มจากจุดไหนย่อมสานความจริงถึงสิ่งที่ตนต้องการ ได้ทุกเรื่อง

จึงสรุปได้ว่า คำราเล่มจริงคือธรรมชาติ ซึ่งมีอยู่ในใจของแต่ละคนอยู่แล้ว ส่วนการดำเนินชีวิตและทำงานทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างอิสระ น่าจะมีผลบันทึกข้อมูลลงในคำราเล่มนี้จากความจริงซึ่งตนพบได้แล้ว นอกจากนั้น หากจำเป็นต้องแสดงออกโดยการปฏิบัติรวมถึงการเขียนหรือการพูด ย่อมค้นหาข้อมูลได้จากใจตนเองร่วมด้วย จึงช่วยให้การแสดงออกสามารถเป็นไปได้อย่างเป็นธรรมชาติ

● อดีต - ถ้าไม่นำออกมาเขียนไว้มันก็คงลืม

หากมีใครพูดว่า “อดีต - ถ้าไม่นำออกมาเขียนไว้มันก็คงลืม” ฉันคงพูดสวนกลับไปว่า “ก็แน่ละซิ เพราะเธอเป็นคนลืมน่ายอยู่แล้ว” คำพูดทั้งสองประโยคถ้ายังไม่ยอมจนต่อปัญหา คงต้องเก็บมาคิดค้นหาความจริงต่อไปให้ถึงที่สุด

หากนำสิ่งที่กล่าวแล้วมาพิจารณา จะว่าถูกมันก็ถูกทั้งสองด้าน ทั้งนี้และทั้งนั้น หากหวนกลับไปทบทวนสิ่งที่เขียนไว้ในข้อเขียนเรื่องนี้ทั้งหมด อย่างน้อยคงสามารถพบความจริงเรื่องหนึ่งว่า ถ้ามีคำราลุ่มจริงอยู่ในใจ การคิดจะเขียนลงไว้เพราะกลัวลืม ก็คงไม่จำเป็นเท่าไรนัก

ผู้ที่มิมีนิสัยลืมน่าย ถ้าหวนกลับไปค้นหาความจริงจากอดีต น่าจะพบว่า คนลักษณะนี้ขาดการปฏิบัติจากใจ หากเขาแต่จำมาจากคนอื่น หรือไม่ก็อ่านจากคำรา ซึ่งเป็นแผ่นกระดาษด้านเดียว แม้ตัวเองคิดว่าจำได้ แต่แท้จริงแล้วมันไม่ได้เข้าไปอยู่ในส่วนลึกของหัวใจโดยแท้ ดังนั้น เมื่อพบสิ่งใหม่ๆ แปลกๆ ซึ่งมีอิทธิพลล่อตาล่อใจ ของเดิมซึ่งติดอยู่กับเปลือกมันก็หลุดหายไปได้ไม่ยาก

หวนกลับไปนึกถึงหัวข้อเรื่อง อดีต - ถ้าไม่นำออกมาเขียนไว้มันก็คงลืม อีกครั้งหนึ่ง คนประเภทที่จำแบบคิดเปลือกคงคิดว่า สิ่งที่ดีตนรู้สึกว่าจะจำได้ ถ้านำมาเขียนลงไว้บนแผ่นกระดาษแล้ว หากลืมก็สามารถหวนกลับไปอ่านได้อีกครั้งหนึ่ง เช่นนั้นใช่หรือเปล่า?

ถ้าใครคิดได้เท่านั้น นั่นใครขอร้องให้ลองทบทวนดูอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากตัวเองอดรู้สึกไม่ได้ว่า มันเป็นความคิดแบบผิวเผินเกินไป

ความจริงแล้ว บุคคลผู้เข้าถึงสิ่งซึ่งอยู่ภายในตนเอง ได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนานแค่ไหนก็ไม่มีวันลืมแล้ว การนำออกมาเขียนลงไว้บนแผ่นกระดาษ ก็ทำให้ว่า ถ้าลืมคงต้องนำกลับมาอ่านอีกครั้งหนึ่งไม่ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากการนำความจริงจากใจตัวเองออกมาเขียน ย่อมมีผลช่วยให้สิ่งซึ่งมีอยู่แล้ว หยั่งลงสู่ใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้น การนำออกมาเขียนเพื่อป้องกันลืม จึงน่าจะหมายความว่า ปกติตนเองย่อมลืมได้ยากอยู่แล้ว เมื่อนำออกมาเขียนลงแผ่นกระดาษ ก็เท่ากับค้นหาความจริงจากใจของตนเองได้ ย่อมมีผลทำให้สิ่งที่ตนมีอยู่แล้วสามารถหยั่งรากลงลึกซึ้งยิ่งขึ้น จึงหาใช่เข้าใจได้แต่เพียงว่า หากลืมเมื่อไรจะมีโอกาสนำเอาสิ่งที่อยู่บนแผ่นกระดาษมาอ่านอีกครั้งหนึ่งไม่

ดังนั้น แผ่นกระดาษก็คือวัตถุชิ้นหนึ่ง จึงมีสภาพเป็นสังขารรับการระบายนอก เพื่อข้ายสิ่งที่มีอยู่แล้วในใจ ให้มันคงแน่นหนายิ่งขึ้นไปอีก

● สรุปภาพรวมทั้งหมด

ในเมื่อผู้มีจิตใจเป็นกลางย่อมมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างได้สองด้าน นอกจากนั้น ยังสามารถหยั่งรู้ความจริงว่า ด้านไหนคือพื้นฐานของอีกด้านหนึ่ง ณ โอกาสนี้จึงสามารถสรุปภาพรวมทั้งหมดได้สองประเด็นคือ

ประเด็นแรก ควรหันกลับมาทบทวนตัวเองอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ประมาทว่า สิ่งใดก็ตามที่ปรากฏให้ตนมีโอกาสดำรงชีพจากภายนอกตัวเองต้องกล้าที่จะต่อสู้อย่างทำทนาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้เพื่อที่จะเอาชนะใจตนเองให้ได้ ย่อมมีผลเสริมสร้างรากฐานจิตใจตนเองให้เป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยังมีผลช่วยให้ตนสามารถมองสิ่งต่างๆ สู่อนาคตได้อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้พบความจริงว่าสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งมีอิทธิพลวัตถุที่ล่อตาล่อใจรุนแรงยิ่งขึ้น น่าจะถือว่าเป็น โอกาสดีสำหรับการคิดปรับปรุงรากฐานจิตใจให้เป็นผู้รู้คุณค่าตนเองเด่นชัดยิ่งขึ้น

ส่วนอีกประเด็นหนึ่ง ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ยังเป็นครูบาอาจารย์ควร มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อชนรุ่นหลัง แทนที่จะนำเอาตำราอันเป็นเพียง สิ่งสมมติมาใช้บังคับหรือบีบบังคับให้ศิษย์ต้องหมกมุ่นเรียนอยู่กับมัน หากรู้สึกตัวเองว่าตนเป็นผู้ใหญ่ จึงควรแสดงความรับผิดชอบ โดยการ คิดที่จะบรรเทาเบาบางอำนาจซึ่งนำมาใช้บังคับ เพื่อให้โอกาส คนเหล่านี้เจริญเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความภูมิใจในตนเอง แทน การกำหนดทิศทางให้ต้องกลายเป็นวัตถุชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งไม่เป็นผลดี ทั้งแก่ตนและสังคมร่วมกัน

